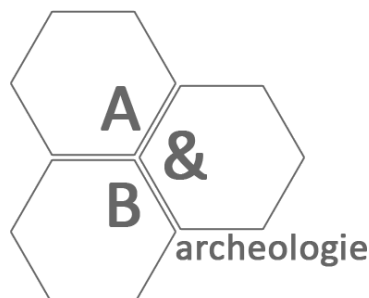

Nota Sint-Baafs-Vijve Loverhoek

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

25-8-2020

Titel: Nota Sint-Baafs-Vijve Loverhoek

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Projectcode bureauonderzoek: 2019F270

Bekrachtigde archeologienota: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/11790>

Projectcode proefsleuvenonderzoek: 2020E401

Intern projectnummer: 2020.096

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke), Loverhoek

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 81867 en Y: 178521; X: 82145 en Y: 178652

Oppervlakte plangebied: ca. 3435m²

Kadastergegevens: Wielsbeke, afdeling 3 Sint-Baafs-Vijve, sectie B, perceel 518W (partim) (zie figuur 3)

Topografische kaart: /

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog, veldwerkleider, assistent-aardkundige), Paulien Fonteyn (assistent-archeoloog) en Luc Taelman (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 25/08/2020

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	5
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	7
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	7
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	8
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	8
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	8
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	8
2. PROEFSLEUVENONDERZOEK	11
2.1. AARDKUNDIGE OPBOUW	11
2.2. ASSESSMENT SPOREN	14
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	18
2.4. ASSESSMENT STALEN	18
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	18
2.6. DATERING, INTERPRETATIE EN CONFRONTATIE MET VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES	19
2.7. SYNTHESE	21
2.7.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	21
2.7.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	21
3. SAMENVATTING	22
4. BIBLIOGRAFIE	23
5. BIJLAGES	24

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke) Loverhoek (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit verder vooronderzoek beschreven.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

In het programma van maatregelen, horende bij de bekrachtigde archeologienota waren de volgende onderzoeksvragen opgenomen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

¹ Acke et al. 2019.

1.2.2. Randvoorwaarden

Het terrein was oorspronkelijk in gebruik als landbouwgrond en grotendeels vrij van obstakels. Het onderzoek kon plaatsvinden onder normale omstandigheden en conform het programma van maatregelen horend bij de bekrachtigde archeologienota.

Figuur 1 Zicht op het plangebied vanuit het zuidoosten.

Figuur 2 Zicht op het plangebied na afronding van het proefsleuvenonderzoek.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven opgelegd, in een uitgesteld traject. Het onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op donderdag 20 augustus 2020. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 2 parallelle noordwest-zuidoost georiënteerde sleuven. Het vooropgestelde sleuvenplan kon gevolgd worden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden enkele kijkvensters aangelegd om de aan- of afwezigheid van sporen te controleren. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

De zone van de geplande werken is ca. 3435m² groot. Hiervan werd ca. 473,2m² (13,8%) onderzocht door middel van proefsleuven, en 32,6m² (0,9%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee ruim behaald (14,7%). Er kon aldus een goede inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel, dat in dit geval duidelijk negatief bleek te zijn.

Het archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle metingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf en elk kijkvenster werd beschouwd als een individuele werkput. De aangelegde vlakken en de storten van de sleuven en sporen werden onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus, dit leverde geen relevante vondsten op. Het archeologisch vlak werd opgeschoond, en in zones waar schijnbaar geen archeologisch relevante sporen voorkwamen werd een representatief deel uitgebreid om de daadwerkelijke afwezigheid van sporen te verifiëren. Hierbij werden geen bijkomende sporen aangetroffen. Alle sleuven en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. Er werden geen archeologische sporen aangetroffen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Canon PowerShot SX10 IS. Er werden geen vondsten ingezameld. Er werden geen stalen genomen, gezien hiertoe geen relevante sporen of andere contexten werden aangetroffen. Relevante delen van de putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. In totaal werden twee referentieprofielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein.

De proefsleuven werden aangelegd op één archeologisch niveau, namelijk de C-horizont. Deze bevond zich ca. 60cm tot 80cm onder het huidige maaiveldniveau. In het noordwesten bevindt de C-horizont zich op een diepte van ca. +10,7m TAW, in het zuidoosten op ca. +10,9m TAW.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op donderdag 20 augustus 2020. Het kraanwerk werd uitgevoerd door Bekaert-grondwerken. Erkend archeoloog Maarten Bracke trad op als veldwerkleider, erkend-archeoloog en assistent-aardkundige, Paulien Fonteyn als assistent-archeoloog. Een landmeter van MeetHet stond in voor de opmetingen met GPS-toestel, deze gegevens werden nadien verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal door assistent-archeoloog Paulien Fonteyn.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

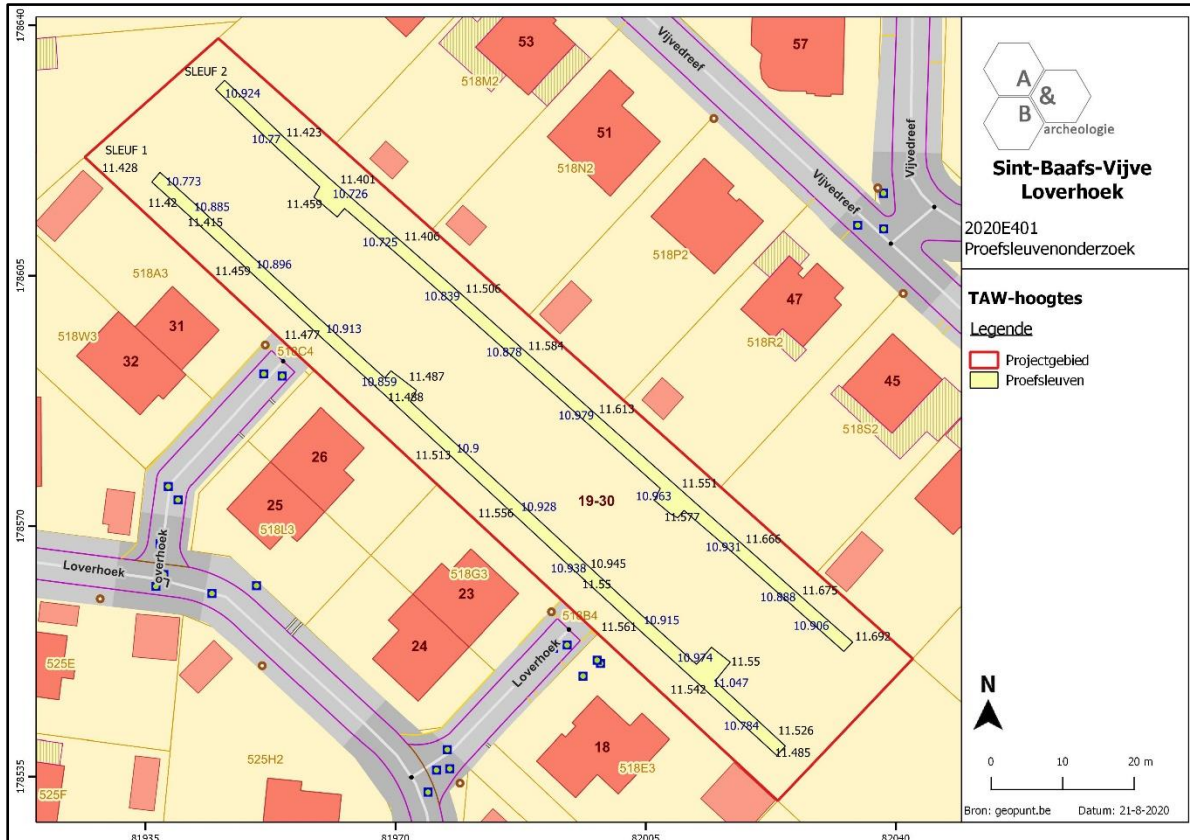
1.3.5. Selectie bronnen

De bekrachtigde archeologienota² van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

² Acke et al. 2019.

Figuur 3 Projectie van het sleuvenplan op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 4 Projectie van de sleuven en hoogtes van het maaiveld (zwart) en archeologisch vlak (blauw) op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 5 Aanleg en opschaven van de proefsleuven.

Figuur 6 Opmeten van de proefsleuven.

2. Proefsleuvenonderzoek

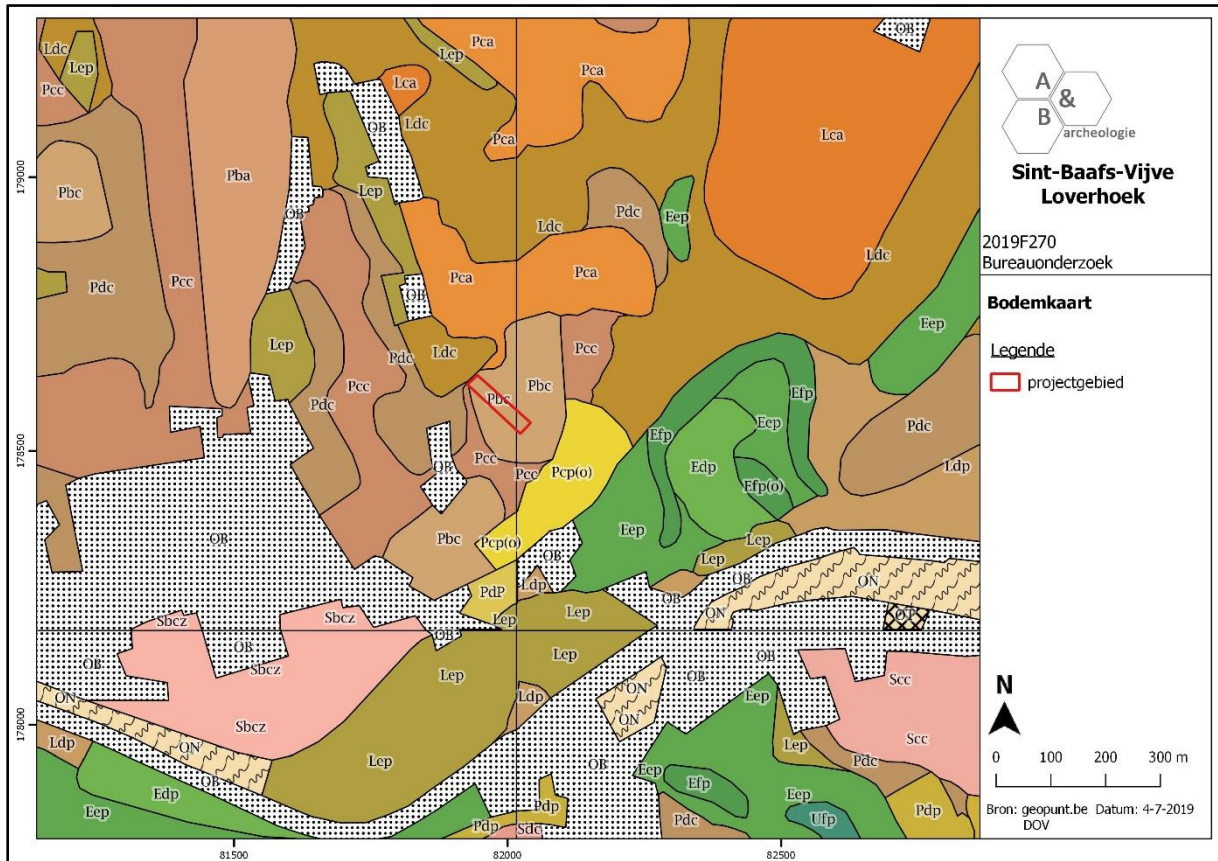
2.1. Aardkundige opbouw

De aardkundige opbouw van het projectgebied werd op het terrein vastgesteld door het aanleggen van twee bodemprofielen in sleuf 1: profiel 1 in het zuidwesten en profiel 2 in het noordwesten van het plangebied.

Op de bodemkaart wordt binnen het plangebied een Pbc-bodem aangegeven. Dit zijn droge, lichte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. De Ap-horizont is ca. 25 tot 50cm dik en heeft een donkergrijsbruine kleur en matig humeuze samenstelling. Roestverschijnselen komen voor tussen 90 en 120cm. De bodems zijn te droog in de zomer en fris in het voorjaar.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd binnen het plangebied een A(p)1 – A(p)2- C horizontensequentie vastgesteld. Het bovenste teelaardepakket is donkergrijsbruin gekleurd en bestaat uit een droge, lichte zandleem. Het pakket heeft een dikte van ca. 35cm. Hieronder werd een tweede, ca. 30 tot 40cm dikke A(p)2-horizont vastgesteld. Deze wordt gekenmerkt door een eerder bruine kleur en bevatte onder meer spikkels houtskool en bouwkeramiek. De onderliggende C-horizont bestaat uit een droog licht zandlemig pakket en heeft een gelige kleur.

De proefsleuven werden aangelegd op één archeologisch niveau, namelijk de C-horizont. Deze bevond zich ca. 60cm tot 80cm onder het huidige maaiveldniveau. In het noordwesten bevindt de C-horizont zich op een diepte van ca. +10,7m TAW, in het zuidoosten op ca. +10,9m TAW.

Figuur 7 Uitsnede uit de bodemkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 8 Algemeen sleuvenplan met de locatie van de referentieprofielen (bron: geopunt.be).

Figuur 9 Profiel 1 in sleuf 1 in het zuidwesten van het plangebied.

Figuur 10 Profiel 2 in sleuf 1 in het noordwesten van het plangebied.

2.2. Assessment sporen

Niet van toepassing. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen antropogene sporen aangetroffen.

Figuur 11 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op de orthofoto van 2018 (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Overzichtsfoto van het meest zuidelijke kijkvenster in sleuf 1.

Figuur 14 Overzichtsfoto van sleuf 1 vanuit het noorden.

Figuur 15 Overzichtsfoto van het noordelijke gedeelte van sleuf 2.

Figuur 16 Overzichtsfoto van sleuf 2 vanuit het zuiden.

2.3. Assessment vondsten

Niet van toepassing. Er werden geen vondsten aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing. Er werden geen stalen genomen tijdens het vooronderzoek.

2.5. Assessment conservatie

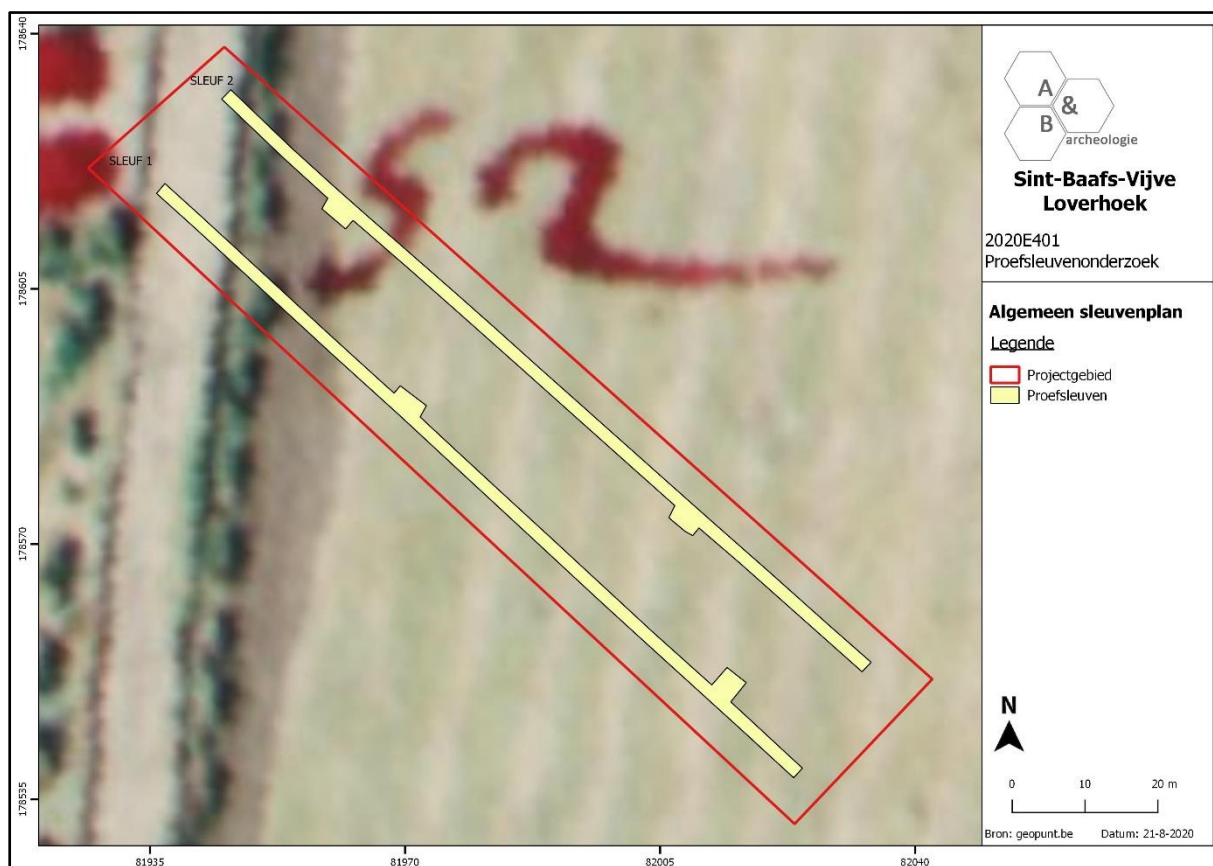
Niet van toepassing.

2.6. Datering, interpretatie en confrontatie met voorgaande onderzoeksfases

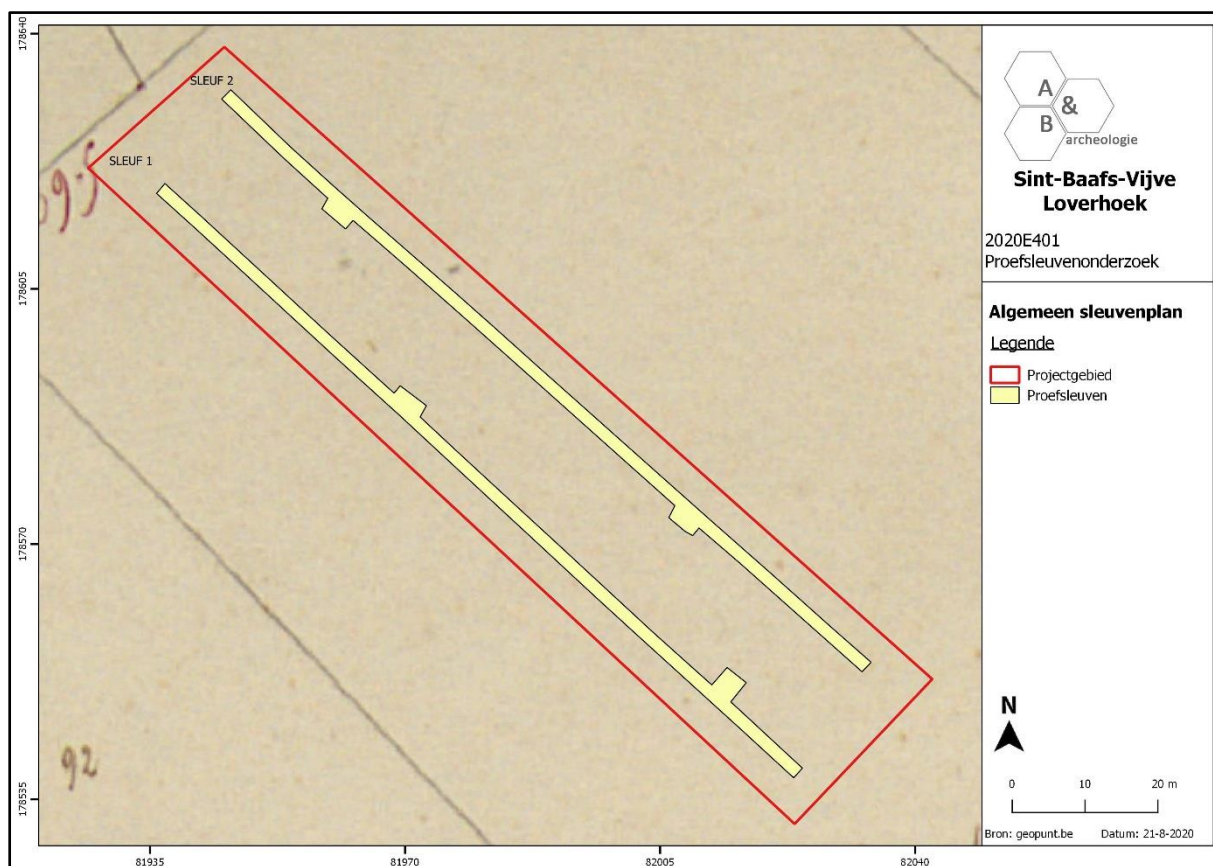
Op de oudste raadpleegbare historische kaart, de Ferrariskaart van ca. 1777, wordt het plangebied weergegeven ten noordoosten van de kern van Sint-Baafs-Vijve, dat zich ontwikkelde langs de Leie. Het plangebied zelf is in deze periode gelegen in een landelijke omgeving met verspreide bewoning ter hoogte van de zogenaamde 'Ponthoeck' en is in gebruik als landbouwgrond. De Wakkensteenweg ten westen en de Vijverdreef ten oosten zijn reeds aanwezig. Ook op de daaropvolgende historische kaarten en luchtfoto's is het plangebied onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Vanaf 1971 is te zien dat de bebouwing rondom het plangebied steeds toeneemt en evolueert tot de huidige situatie. Het grootste deel van de woonwijk werd gerealiseerd tussen 2003 en 2018.

Archeologisch gezien gebeurde nog maar weinig onderzoek in Sint-Baafs-Vijve, ondanks het rijke verleden en de gunstige landschappelijke ligging van het dorp. Onderzoek in de ruime omgeving, onder meer in Wielsbeke, aan de overzijde van de Leie, geeft aan dat het gebied reeds een lange occupatiegeschiedenis kent. Zo werden reeds bewoningssporen en grafstructuren uit de metaaltijden, de Romeinse periode en vroege middeleeuwen geattesteerd.

Hoewel het bureauonderzoek een verhoogd archeologisch potentieel aangaf voor sites met grondsporen, werden binnen het plangebied geen antropogene grondsporen aangetroffen. Er wordt dan ook geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

Figuur 17 Projectie van het algemeen sleuvenplan op de Ferrariskaart (1777) (bron: geopunt.be).

Figuur 18 Projectie van het algemeen sleuvenplan op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt.be).

2.7. Synthese

2.7.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Hoewel het bureauonderzoek een verhoogd archeologisch potentieel aangaf voor sites met grondsporen, werden binnen het plangebied geen antropogene grondsporen aangetroffen. Er wordt dan ook geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

2.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen bij de bureaustudie werden de volgende onderzoeksvragen opgenomen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?

Tijdens het vooronderzoek werden binnen het plangebied geen archeologische sporen aangetroffen.

- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?

Niet van toepassing.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?

Niet van toepassing.

- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?

Tijdens het vooronderzoek werden geen indicaties voor artisanale activiteiten of andere functionele eigenschappen vastgesteld.

- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?

Niet van toepassing.

- Kan een archeologische site uitgesloten worden?

Ja, gezien bij het proefsleuvenonderzoek geen archeologische sporen werden aangetroffen, kan gesteld worden dat er geen site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied.

- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

Gezien geen archeologische sporen werden aangetroffen binnen de grenzen van het plangebied, wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

3. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke) Loverhoek (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De archeologienota³ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit verder vooronderzoek beschreven.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op donderdag 20 augustus 2020. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 2 parallelle noordwest-zuidoost georiënteerde sleuven. Het vooropgestelde sleuvenplan kon gevolgd worden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden enkele kijkvensters aangelegd om de aan- of afwezigheid van sporen te controleren. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

De zone van de geplande werken is ca. 3435m² groot. Hiervan werd ca. 473,2m² (13,8%) onderzocht door middel van proefsleuven, en 32,6m² (0,9%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee ruim behaald (14,7%). Er kon aldus een goede inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel, dat in dit geval duidelijk negatief bleek te zijn.

Hoewel het bureauonderzoek een verhoogd archeologisch potentieel aangaf voor sites met grondsporen, werden binnen het plangebied geen antropogene grondsporen aangetroffen. Er wordt dan ook geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

³ Acke et al. 2019.

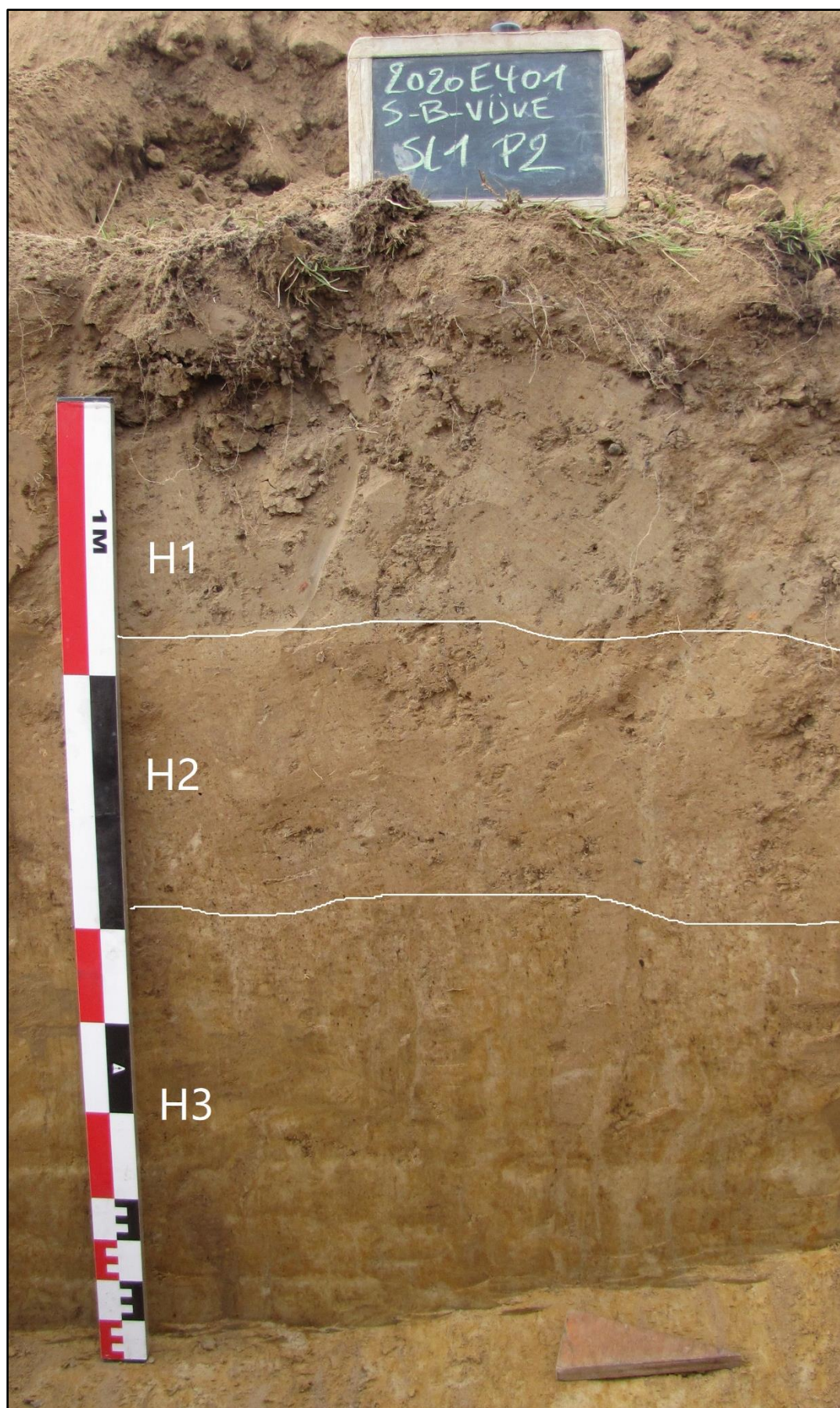
4. Bibliografie

- Acke B., Bracke M., Wyns G., 2019. *Archeologienota Sint-Baafs-Vijve Loverhoek*, Moerbeke-Waas: Acke & Bracke bvba.
- cai.onroenderfgoed.be
- www.geopunt.be

5. Bijlages

- Referentieprofiel

Projectcode		2020E401		Coördinaten	X 81940,09; Y 178614,34		
Type onderzoek		Proefsleuven			X 81939,42; Y 178614,94		
Profielnummer		PR2		Hoogte	+11,4m TAW		
Oriëntatie		ZO-NW		Grondwater	niet bereikt		
Datum		20/08/2020		Classificatie	Pbc		
Weer		Zonnig, droog			droge, lichte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont		
Beschrijving		Paulien Fonteyn		Fotonr	19		
Landgebruik		Akkerland		Plannr	Zie allesporenkaart		
Vegetatie		Gras					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	A(p)1	0	35	Droog	Ja	Matig	Vrij regelmatig
H2	A(p)2	35	75	Droog	Ja	Vrij vaag	Vrij regelmatig
H3	C	75	-	Droog	Nee	-	-
Kleur (visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Donkergrijsbruin		Droog		P	Lichte zandleem	/	
Bruin		Droog		P	Lichte zandleem	Baksteenspikkels, houtskoolspikkels	
Gelig bruin		Droog		P	Lichte zandleem	/	

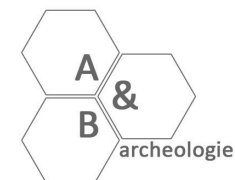
Figuur 19 Referentieprofiel 2 in sleuf 1.

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied vanuit het zuidoosten.	5
Figuur 2 Zicht op het plangebied na afronding van het proefsleuvenonderzoek.	6
Figuur 3 Projectie van het sleuvenplan op het GRB (bron: geopunt.be).	9
Figuur 4 Projectie van de sleuven en hoogtes van het maaiveld (zwart) en archeologisch vlak (blauw) op het GRB (bron: geopunt.be).	9
Figuur 5 Aanleg en opschaven van de proefsleuven.	10
Figuur 6 Opmeten van de proefsleuven.....	10
Figuur 7 Uitsnede uit de bodemkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	12
Figuur 8 Algemeen sleuvenplan met de locatie van de referentieprofielen (bron: geopunt.be).	12
Figuur 9 Profiel 1 in sleuf 1 in het zuidwesten van het plangebied.	13
Figuur 10 Profiel 2 in sleuf 1 in het noordwesten van het plangebied.	13
Figuur 11 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).	14
Figuur 12 Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op de orthofoto van 2018 (bron: geopunt.be).	15
Figuur 13 Overzichtsfoto van het meest zuidelijke kijkvenster in sleuf 1.	15
Figuur 14 Overzichtsfoto van sleuf 1 vanuit het noorden.....	16
Figuur 15 Overzichtsfoto van het noordelijke gedeelte van sleuf 2.	16
Figuur 16 Overzichtsfoto van sleuf 2 vanuit het zuiden.....	17
Figuur 17 Projectie van het algemeen sleuvenplan op de Ferrariskaart (1777) (bron: geopunt.be). ...	20
Figuur 18 Projectie van het algemeen sleuvenplan op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt.be).	20
Figuur 19 Referentieprofiel 2 in sleuf 1.	25

- Plannenlijst

Plannummer	Type	Onderwerp	Schaal	Digitaal	Datum
1	Sleuvenplan	Sleuvenplan	Onbepaald	X	21/08/2020

Sint-Baafs-Vijve Loverhoek

2020E401
Proefsleuvenonderzoek

Algemeen sleuvenplan

Legende

- Projectgebied
- Proefsleuven

0 10 20 m

Bron: geopunt.be Datum: 21-8-2020

